

Dalje su pretresana pitanja u vezi s otkupom na sadašnji način, kako to rade vozari, pa je predloženo, da se postepeno otvaraju nakupne stanice i nabavljaju kante za pojedine proizvođače.

Kako u kotaru stručni kadar u mlekarstvu zasad nije na dovoljnoj visini, predloženo je, da se za nj odabiru mladi ljudi, koji bi išli u mlekarske škole. Na kraju su se svi suglasili, da se gore izložena pitanja iznesu na izvanrednoj skupštini saveza.

Ing. Moma Stambolić, Kranj

NEKOLIKO PROBLEMA IZ MLEKARSTVA

U zimskom vremenu pitaće se mnoge majke: da li će dobiti dovoljno mleka za svoju decu? Sve će se ređe vidati napisati u prodavnicama mleka: »Mleka je još dovoljno«. Zašto nam nedostaje mleka u zimskom vremenu? Da li je tada potrošnja mleka veća? To nije. Glavni uzrok leži u maloj proizvodnji mleka. Mala je proizvodnja mleka i leti. Zašto nam tada nedostaje mleka u gradovima? Nije teško na to odgovoriti. Pogledajmo na pr. snabdevanje Ljubljane mlekom. Pored mlekare mesto snabdevaju još i mnogobrojni privatni proizvođači iz najbliže okoline. Oni nemaju nikakvih obaveza, da moraju tokom cele godine snabdevati grad s mlekom. Daju ga samo onda, kada imaju suviše mleka. To je leti. Zimi proizvodnja pada i kod njih i tada ga iznose na tržište u minimalnim količinama. Mlekara mora tada preuzeti na sebe redovno snabdevanje potrošača mlekom. Mleko dovozi iz udaljenih krajeva, što poskupljuje transportne troškove odnosno prodajnu cenu mleka.

Šta bi bilo potrebno da naši industrijski centri budu snabdeveni dovoljnim količinama mleka preko cele godine? Na to pitanje nije tako lako odgovoriti. Pokušajmo!

Morammo početi s proizvodnjom mleka. Već smo rekli, da je ta proizvodnja mala. Računamo, da je na pr. republički prosek Slovenije ispod 1500 lit. Taj bi prosek mogli lako povećati s boljom ishranom i selekcijom. Poboljšati livade i pašnjake, više stočne hrane na njivama. Sve uložene investicije bi se vrlo brzo isplatile. Država daje mnogo milijona na ime regresa za veštačka đubriva. To je dobro. Šta je sa stajskim đubretom i gnojnicom? Ogromne količine toga dragocenog đubriva propada, jer nemamo uređenih đubrišta. Poznato nam je, da je stajsko đubre nenadomestljivo. A za uređena đubrišta je potreban cement. Cement je skup. Seljak ne može poćneti takvu cenu. Tu je potrebna pomoć države. Pogledajmo sada novu sliku. Ako seljak dobije primernu cenu za mleko, koja mora u svakom slučaju da bude stimulatívna (danas nije), onda će se sam starati da u svojoj staji ima što više krava, i to boljih. Tu će mu pomoći stočarska savetodavna služba. Pored mleka i mesa imaće i više stajskog đubriva, odnosno veće i stalnije prinose na njivama — više stočne hrane. Opet cement! Potrebno je graditi silose i silo-jame. Još jedna vrlo važna stvar. Potrebna su koncentrirana krmiva. I ona su vrlo skupa u odnosu na otkupnu cenu mleka. Kilogram koncentrata ne sme biti skuplji od otkupne cene mleka. To se danas ne dešava. Prosečna otkupna cena mleka u Sloveniji je 16 dinara. Mekinje, i to vrlo slabe, stoje 17—20 i više dinara.

Kada rešimo povoljno sva ta pitanja, imaćemo za nekoliko godina mnogo više mleka i mlečnih proizvoda. Sa većom proizvodnjom mleka rešićemo još čitav niz vrlo važnih pitanja. Jedno od takvih važnih pitanja su neiskorišćeni kapaciteti većine naših mlekara. Sa većom proizvodnjom mleka smanjićemo u velikoj meri režijske troškove po jednoj litri mleka i omogućiti potrošaču više mleka po manjoj ceni.

Kakva je danas situacija u našem mlekarstvu? Šta je uopšte mlekara? Prvo treba rešiti to vrlo važno pitanje. Danas je jedna mlekara industrijsko preduzeće (Ljubljana), druga je zanatsko preduzeće (Kranj), većina se tretira kao trgovačko preduzeće. Mlekara to ne može biti. Ona u sebi združuje sve te tri delatnosti, a pored toga je to socijalno-zdravstvena ustanova sa zadatkom, da snabdeva potrošnike svežim i zdravim konzumnim mlekom i dobrim mlečnim proizvodima. Zato je potrebno što pre rešiti status mlekara. Kao takva preduzeća, odnosno ustanove mlekare ne mogu služiti za ostvarenje akumulacije. Danas mlekare služe i za to. Svaka se mlekara bori da ostvari dobit. To joj omogućuje redovne plate za njezine radnike i službenike, plaćanje visoke amortizacije i kamata na osnovna sredstva.

Danas otkupna cena mleka ne odgovara proizvodnim troškovima. Kalkulacije više državnih imanja Slovenije i nekoliko privatnih gospodarstava pokazale su, da proizvodna cena mleka iznosi 19—29 dinara. Zato bi bilo potrebno, da minimalna osnovna cena bude bar 20 dinara.

Prodajna je cena konzumnoga mleka za potrošače visoka. Ona se kreće od 22 do 32 dinara. Šta sve utiče na to, da je razlika između otkupne i prodajne cene tako velika? To su visoki troškovi mlekara. Najveća stavka svih troškova je transport. Auto-park većine mlekara u velikoj je meri istrošen. Rezervni delovi su neverovatno skupi. Zašto mlekare ne bi bile oslobođene raznih koeficijenata i raznih dopunskih faktora? Zašto danas jedan volan za 3,5 tonski kamion stoji 446.000 dinara, a ceo kamion je ocenjen kao osnovno sredstvo ispod 300.000 dinara (navodimo primer iz Zadružne mlekare Kranj). Potrebna je revizija ocene osnovnih sredstava. Pored toga je cena goriva i maziva vrlo velika. Cena benzina, nafte i motornog ulja je regresirana za potrebe poljoprivrede i šumarstva. Mlekarstvo, kao grana stočarske proizvodnje, nije time obuhvaćeno. Zato je potrebno regresirati cenu goriva i maziva i za potrebe mlekarstva. Ugalj je također skup. Malo bolji ugalj košta sa transportnim troškovima 5000 dinara po toni. Zašto mlekare ne bi dobile ugalj po cenama za široku potrošnju? Visoka cena elektrike takođe utiče na povišenje režijskih troškova. Amortizaciju i kamate na osnovna sredstva treba što pre revidirati. Društvene obaveze mlekara treba svesti na najmanju moguću meru, jer mlekare ne mogu služiti za ostvarenje akumulacije.

Sve bi to uticalo na smanjenje režijskih troškova i omogućilo potrošaču mleko po pristupačnoj ceni.

Šta je sa preradom mleka u mlečne proizvode? Za većinu svojih potreba, mlekare se moraju obraćati našim uvoznim preduzećima, jer te artikule naša industrija ne proizvodi, a mnoge neće proizvoditi u doglednom vremenu. Cene tih artikala danas su tako visoke, da se opravdano pitamo: ili prestati sa preradom mleka ili povišati cene mlečnih proizvoda? Ni jedno, ni drugo rešenje ne bi bilo u korist potrošača. Navešćemo samo nekoliko primera, jer mnogi s tim prilikama nisu još upoznati. Cena parafina je do pre kratkog vremena bila 310 dinara. Sada ga nema, a pojavljuje se po ceni od 500—600 dinara. Za izradu dezertnih — topljenih sireva potreban je staniol papir i Joha so. Aprila meseca ove godine nabavila je Zadružna mlekara u Kranju staniol papir po ceni od 2.712 do 3.806 dinara za 1 kg. Joha so je bila 447 dinara. Sada smo dobili ponudu od »Agrotehnike« — Ljubljana za staniol papir po 36.500 dinara za 1 kg, a Joha so po ceni od 30.000 dinara. Tu su svi mogući koeficijenti i faktori. Takvim cenama nije potreban komentar.

Postoje predlozi, da se odredi jedinstvena otkupna cena za celo područje republike Slovenije. Ona bi bila 20 dinara. Prodajna cena bi bila takođe jedinstvena na pr. 22—24 dinara mlekare ustanove sa samostalnim finansiranjem, a razlike da pokriva država. Na taj bi način bila stimulirana veća proizvodnja mleka i veća potrošnja mleka u svežem stanju. To nije nesprovedivo. Susedna Austrija je na taj način postigla lepe uspehe.

Naveli smo samo nekoliko problema s područja mlekarstva. Mnogi su problemi jednaki u svim našim republikama, pa želimo, da se i drugi radnici s područja mlekarstva oglase sa svojim mišljenjima i predlozima.

VIJESTI

ISPITI ZA KVALIFICIRANE I VISOKOKVALIFICIRANE RADNIKE

Ovih će dana biti objavljen »Program ispita za kvalificirane i visokokvalificirane radnike u industriji prerade mlijeka«.

Program predviđa u industriji prerade mlijeka dvije vrste kvalificiranih radnika. Jednima je zanimanje: **mljekar**, a drugima: **sirar**. Kod visokokvalificiranih radnika predviđeno je samo jedno zanimanje: **mljekar i sirar**.

Uslovi polaganja ispita za kvalificirane radnike su:

- a) **radni staž** na poslovima sabiranja, obiranja i prerade mlijeka: kao nekvalificirani radnik najmanje 5 godina ili kao polukvalificirani radnik najmanje 2 godine;